

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระการเรียนรู้ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน่วยการเรียนรู้เรื่องหลักธรรมในวิถีไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง รอบรู้ทางเจริญ จำนวน 2 ชั่วโมง

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของ
พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติ
ตาม หลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 1.1 ม.1/5 อธิบายพุทธคุณ และข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ ๔ หรือ
หลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนา แก้ปัญหาของตนเอง
และครอบครัว

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

พระรัตนตรัย (พุทธคุณ 9)

อริยสัจ 4

ทุกข์ (ขั้น 5)

สมุทัย (หลักกรรม, อบายมุข 6)

นิโรธ (สุข 2 กิเลส)

มรรค (ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภชณ 3 มงคล 38)

1 สาระสำคัญ

ความฉลาดรอบรู้ทั้งเหตุและผลของสิ่งต่าง ๆ จำต้องอาศัยจิตเป็นผู้คิด ไคร่กรวญ
วิเคราะห์ จิตที่จะคิดสิ่งเหล่านี้ได้ดี จิตต้องเป็นปกติ จิตผ่องใส จึงรู้ว่าอะไรเป็นความเจริญ อะไร
เป็นความเสื่อม

2 จุดประสงค์การเรียนรู้

1. รู้และเข้าใจการหลักธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต
2. เห็นถึงความสำคัญของการของหลักอริยสัจ 4 ในเรื่องโกศล 3 และนำไปเป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
2. มีความสนใจใฝ่เรียนรู้
3. ซื่อสัตย์สุจริต
4. ประหยัดและอยู่อย่างพอเพียง

3. สารการเรียนรู้

หลักธรรมเพื่อการทำความดี

โกศล 3

- อายโกศล
- อปายโกศล
- อุปายโกศล

4. กิจกรรมการเรียนรู้

4.1 ขั้นเตรียม

- 1) นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระและนั่งสมาธิประมาณ 5 นาที
- 2) แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้
- 3) แนะนำชี้แจงแนวการจัดการเรียนรู้ สารการเรียนรู้เรื่อง รอบรู้ทางเจริญ
- 4) นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง รอบรู้ทางเจริญ จำนวน 10 ข้อ

4.2 ขั้นสอน

4.2.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

สนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความเป็นคนเก่ง คนดีตัวอย่าง บุคคลหลายสาขาอาชีพที่เป็นที่รู้จักทั้งด้านดีและไม่ดีเพื่อให้เห็นความแตกต่างและสามารถเลือกปฏิบัติได้

4.2.2 ขั้นประกอบกิจกรรม

ขั้นคิด

ครูเล่าประวัติ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ถึงการประสบความสำเร็จในชีวิตและเส้นทางในการดำเนินชีวิตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ขั้นสมาธิ

ให้นักเรียนคิดด้วยความสงบว่า จะนำแบบอย่างการดำเนินชีวิตและหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างไร ร่วมกันอภิปราย

ขั้นปัญญา

- 1) นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 6 เรื่อง โสภณ 3
- 2) เมื่อนักเรียนศึกษาใบความรู้เสร็จแล้วให้นักเรียนเลือกกลุ่มกันเองโดยกำหนดกลุ่มตามลักษณะหลักธรรมที่ได้รับ
- 3) นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันตามหลักธรรมที่ได้รับตามประเด็นในใบงานที่ 6
- 4) นักเรียนกลุ่มเดิมศึกษากรณีตัวอย่างจากใบความรู้ที่ 6.1
- 5) นักเรียนวิเคราะห์ใบงานที่ 6.1 ตามวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์

4.3 ขั้นสรุป

- 1) ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงการนำหลักธรรมในการดำเนินชีวิตของไทยเรื่อง โสภณ 3 มีผลอย่างไร จะเกิดผลดีหรือผลเสียกับนักเรียนอย่างไร
- 2) ทำแบบทดสอบหลังเรียน เรื่องรอบรู้ทางเจริญ จำนวน 10 ข้อ

5. สื่อการเรียนรู้

- 1) ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง โสภณ 3
- 2) ใบความรู้ที่ 2 ศึกษากรณีตัวอย่าง
- 3) ใบงานที่ 1 เรื่อง โสภณ 3
- 4) ใบงานที่ 2 วิเคราะห์วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์จากกรณีตัวอย่าง

6. แหล่งการเรียนรู้

- 1) ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาลศรีบุญยานุสรณ์
- 2) ค้นหาด้วยตนเองจาก อินเทอร์เน็ต

7. การวัดและประเมินผล

7.1 วิธีวัดและประเมินผล

- 1) ทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน
- 2) ใบงานที่ 6 และใบงานที่ 6.1

7.2 เครื่องมือวัด

- 1) แบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน
- 2) แบบวัดใบงานที่ 6 และใบงานที่ 6.1

7.3 เกณฑ์การวัดและการประเมินผล

- 1) ตรวจสอบแบบทดสอบ โดยมีเกณฑ์พิจารณาการผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 60
- 2) ตรวจสอบใบงานที่ 6 และใบงานที่ 6.1

ใบความรู้ที่ 6

เรื่อง รอบรู้ทางเจริญ

โกศล หมายถึง ความฉลาด, ความเชี่ยวชาญ, ทักษะ, ความชำนาญ ประกอบด้วย

อายุโกศล หมายถึง ความฉลาดในความเจริญ หรือความรู้ทางเจริญ และเหตุของความเจริญ เป็นความฉลาดในการที่จะดำเนินชีวิตของตนเองให้เจริญก้าวหน้า ทั้งในหน้าที่การงาน ลาภยศ สรรเสริญ โดยการสร้างความเจริญและพัฒนาตนเองในทางที่เป็นกุศลธรรม คือประกอบแต่กรรมดี

อุปายโกศล หมายถึง ความฉลาดในความเลื่อม หรือรอบรู้ทางเลื่อมและเหตุของความเลื่อม เป็นความฉลาดในการที่จะไม่ดำเนินชีวิตของตนเองไปในทางที่เลื่อมเสีย รู้ว่าสิ่งที่เป็นความเลื่อมทั้งหลายไม่ควรกระทำ เช่น ทางแห่งอบายมุข ทางแห่งคัมภีร เป็นต้น

อุบายโกศล หมายถึง ความฉลาดในอุบาย หรือรอบรู้วิธีแก้ไขเหตุการณ์และวิธีที่จะทำให้สำเร็จ เป็นความฉลาดในการแก้ปัญหา แก้ไขเหตุการณ์ และมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาและเหตุการณ์เหล่านั้นให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

หลักธรรมโกศลนี้ตรงกับมรรค 8 ในทุก ๆ ข้อ โดยมีสัมมาสังกัปปะ (ความเห็นชอบ) และสัมมาทิฐิ (คำริชอบ) ซึ่งสรุปเป็นหลักปัญญา ในไตรสิกขา เป็นหัวหน้าหรือเป็นหลักสำคัญในการที่จะใช้ความฉลาด ความเชี่ยวชาญ ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ให้เจริญก้าวหน้าได้ และจุดมุ่งหมายสูงสุดก็คือ มุ่งสู่หนทางของความดับทุกข์ที่แท้จริงได้

ใบงานที่ 6

1. อธิบายปัจจัยส่งเสริมและนำไปสู่ความเจริญ และยกตัวอย่าง ประกอบ

.....

.....

.....

.....

.....

2. อปายโกศล หมายถึง เราสมควรเลือกมาใช้กับชีวิตประจำวันเราหรือไม่ เพราะ

.....

.....

.....

.....

.....

3. นักเรียนเลือกใช้ โกศลใดในการดำเนินชีวิต

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ เลขที่ ชั้น

ใบความรู้ที่ 6.1

กรณีศึกษา

ผู้ที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานได้จะต้องเป็นคนที่มีความตั้งใจของการพัฒนาอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องบุคลิกลักษณะ พฤติกรรม หรือแม้แต่วิธีการทำงาน โดยต้องเป็นผู้ที่มีการสำรวจและประเมินความสามารถของตนเองอยู่ตลอดเวลา คอยตรวจสอบว่าเรามีจุดแข็งและจุดบกพร่องในด้านใดบ้างและพยายามที่จะหาทางพัฒนาจุดแข็งและปรับปรุงจุดบกพร่องของตนให้ดีขึ้น เช่น ถ้าไม่เก่งภาษาอังกฤษ ซึ่งจำเป็นต้องนำมาใช้ในการทำงาน..ก็ควรขวนขวายหาโอกาส ที่จะเรียนเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังต้องเป็นคนที่ไม่ยึดติดกับวิธีการหรือขั้นตอนการทำงานแบบเดิม ๆ โดยควรหาเทคนิคและแนวทางใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการทำงานของตนเองให้ดีขึ้น และมีประสิทธิภาพมากขึ้นอยู่เสมอ

กรณีศึกษา ที่ 2

ความสำเร็จต่าง ๆ ย่อมเกิดขึ้นได้ถ้าคุณมีความกระตือรือร้น และมีความตื่นตัวที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ การรับฟังข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาและอุปสรรคให้ประสบผลสำเร็จ โดยส่วนใหญ่คนที่มีความกระตือรือร้นจะเป็นคนที่ชอบลองผิดลองถูก มาทำงานก่อนเวลาเสมอเพื่อหาโอกาสค้นคว้าข้อมูลและหาความรู้เพิ่มเติม พยายามที่จะให้งานเสร็จก่อนหรือตรงตามเวลาที่กำหนดซึ่งแตกต่างจากคนที่ขาดความกระตือรือร้นโดยส่วนใหญ่จะเป็นคนที่ไม่อยากให้วันทำงานมาถึง รอคอยเวลาเลิกงานหรือเสร็จสิ้นสัปดาห์การทำงาน ทำงานเฉื่อยไม่สนใจรับฟังข้อมูลข่าวสารใด ๆ เลย ขอเพียงให้งานของตนเองเสร็จเท่านั้นเพื่อที่จะได้กลับบ้านหรือไปที่ไหน ๆ ตามที่ใจปรารถนา

ใบงานที่ 6.1

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์ภาพที่ปรากฏและอธิบายภาพดังกล่าว

4 รางวัลใหญ่ที่เด็กไทยคว้ามาครองเป็นการประกาศศักดา
ความสามารถที่ถือว่าล้ำยุค เพราะเอาชนะคู่แข่งจาก
ประเทศมหาอำนาจไฮเทค ไม่ว่าจะเป็นญี่ปุ่น
สหรัฐอเมริกา จีน หรือเยอรมนี

มีวันนี้ได้เพราะ ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ เลขที่ ชั้น

แบบทดสอบก่อนเรียน

แผนจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง รอบรู้ทางเจริญ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

1. ข้อใดกล่าวถูกต้อง ก. สาเหตุของสมองเสื่อมมาจากการไม่ปฏิบัติ กรรม ข. ปัจจัยที่ทำให้คนฉลาดนั้นมาจากชาติกำเนิด เท่านั้น ค. การพึงธรรมทำให้เกิดสติปัญญานำไปสู่ความ เจริญจัดเป็น โสกล ง. การปฏิบัติธรรมต้องไปปฏิบัติที่วัดเท่านั้นจึง จะบรรลุธรรม	5. วุฒิธรรม 4 มีความหมายว่าอย่างไร ก. คุณธรรมที่ก่อให้เกิดความสามัคคี ข. คุณธรรมที่นำสู่ความพยายาม ค. คุณธรรมที่ก่อให้เกิดเจริญอกงาม ง. คุณธรรมที่ก่อให้เกิดความพยายาม
2. ข้อใดคือความหมายของอุปายโสกล ก. ความฉลาดในอุบายหรือวิธีที่ทำให้สำเร็จ ข. ความฉลาดในความเสื่อม ค. ความฉลาดในทางเจริญ ง. ความฉลาดในทางนามธรรม	6. การสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับตนเองเป็น ลักษณะ โสกลใด ก. ความฉลาดในทางเจริญ ข. ความฉลาดในทางเสื่อม ค. ความฉลาดในอุบาย ง. ความฉลาดในกลฉวย
3. การคบคนดีมีความรู้จัดเป็น โสกลใด ก. นายะโสกล ข. อุปายโสกล ค. อปายโสกล ง. อายโสกล	7. ชานนทฐีตัวเองดีว่าปีการศึกษาที่ผ่านมา คะแนนวิชาพุทธศาสนาของตนตกต่ำมากจึง พยายามปรับปรุงตัวการกระทำของชานนทฐีจัด อยู่ใน โสกลข้อใด ก. อุปายโสกล ข. อุปายโสกล ค. อายโสกล ง. นายโสกล
4. ข้อใดคือความหมายของอิทธิบาท 4 ก. ทางไปสู่การดับทุกข์ ข. ทางไปสู่ความสำเร็จ ค. ทางไปสู่ปรินิพพาน ง. ทางไปสู่ความประพาศ	8. โสกล 3 ข้อใดอธิบายถูกต้องมากที่สุด ก. รู้สาเหตุการเอาตัวรอด ข. ความฉลาดรอบรู้ทั้งเหตุและผล ค. ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ง. ความรอบรู้เรื่องธรรม

9. คุณธรรมสำคัญที่ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชีวิตคือข้อใด ก. ธาตุ 4 ข. ปธาน 4 ค. อบายมุข 6 ง. โกศล 3	10.ความฉลาดในนความเลื่อมหมายถึงข้อใด ก. อปายโกศล ข. นายโกศล ค. อายโกศล ง. อุปายโกศล
--	--

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน
แผนจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง รอบรู้ทางเจริญ

ข้อที่	คำตอบ	ข้อที่	คำตอบ
1	ค	6	ก
2	ก	7	ค
3	ง	8	ข
4	ข	9	ง
5	ค	10	ก

แบบทดสอบหลังเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง รอบรู้ทางเจริญ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

1. ข้อใดกล่าวถูกต้อง ก. อายโกศลคือ ความฉลาดในทางอุบาย ข. โกศล คือความฉลาด รอบรู้ ความเชี่ยวชาญ ค. อุปายโกศล คือ ความฉลาดในความเลื่อม ง. อุปายโกศล คือ ความฉลาดในทางเจริญ	5. คุณธรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงาม หมายถึงข้อใด ก. วุฑฒิธรรม 4 ข. ปหานปธาน 4 ค. พรหมวิหาร 4 ง. สังวรปธาน 4
2. ความฉลาดในอุบายหรือวิธีที่ทำให้สำเร็จตรงกับข้อใด ก. นัยโกศล ข. อุปายโกศล ค. อายโกศล ง. อุปายโกศล	6. ความฉลาดในทางเจริญคือลักษณะโกศลในข้อใด ก. การสร้างความเลื่อมให้กับตนเอง ข. การสร้างความเจริญให้กับตนเอง ค. การมีอุบายที่แยบคายไว้ใช้กับตนเอง ง. การมีอุบายที่แยบคายไว้ใช้กับผู้อื่น
3. การคบคนดีมีความรู้ตรงกับข้อใด ก. สัมปยุตสังเสวะ ข. ลัทธัมมัสสวนะ ค. ชัมมานุชัมมปฏิบัติ ง. โยนิโสมนสิการ	7. ลักษณะบุคคลในข้อใดที่จัดเป็นอายโกศล ก. ดำรงเล่นกีฬาเพื่อไปแข่งหวังเหรียญทองและเงินรางวัล ข. สิริศักดิ์อ่านหนังสือทุกวันแต่ยังไม่ผ่านหลายวิชา ค. อมรเทพวาดรูปการ์ตูนล้อเลียนบุคคลต่าง ๆ ได้เหมือนมาก ง. นฤดลเรียนหนังสือเก่งและช่วยติวหนังสือให้เพื่อน ๆ เสมอ
4. ทางไปสู่ความสำเร็จตรงกับข้อใด ก. สังคัตถ 4 ข. พรหมวิหาร 4 ค. อิทธิบาท 4 ง. อริยสัจ 4	

8. ความฉลาดรอบรู้ทั้งเหตุและผลหมายถึงข้อใด ก. โภศล 3 ข. มงคล 38 ค. อริยสัจ 4 ง. ปธาน 4	10. อปายโกศลหมายถึงข้อใด ก. นายโกศล ข. อปายโกศล ค. อบายโกศล ง. อุปายโกศล
9.คุณธรรมสำคัญที่ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชีวิตคือข้อใด ก. ธาตุ 4 ข. ปธาน 4 ค. อบายมุข 6 ง. โภศล 3	

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน
แผนจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง รอบรู้ทางเจริญ

ข้อที่	คำตอบ	ข้อที่	คำตอบ
1	ข	6	ข
2	ง	7	ง
3	ก	8	ก
4	ค	9	ค
5	ก	10	ข